

॥ २१ ॥ इति शां० आ० नै० भा० विषयधिकशततमोऽध्यायः ॥ १६ ॥ ॥ ५ ॥ आनृशंस्यसतां धर्म इति यद्यपि सामान्यतोजानामितथापि नृशंसत्वे ज्ञाते तदभाव रूपमा नृशंस्यविशेषतः सुज्ञेयमतो नृशंसस्यैव स्वरूपादिकं ब्रूहीति प्रश्नः ॥ ११ ॥ २ ॥ यस्य स्पृहा विधिस्ताचवध्यस्येनादिविषयागर्हितास्यात् यो निदको निष्यश्चैवेनाहं वंचितो स्मियदीदृशं कर्म करोमीति बुध्यते करोति वाक्यसं आत्महा नृशंसक इति च तुर्येनावयः ॥ ४ ॥ दत्तमनुकीर्तयतीति दत्तानुकीर्तिः स्वस्य वदान्यत्वप्रकाशकः (पाठांतरे कीर्तिशब्दः विश्वासपर इति यावत्) विषयः विद्वेषकर्ता क्षुद्रोनीचकर्मकारी नैकृतिकः स्नेहं प्रदर्शयंचकः शठः सत्यपि एतान्येव जितान्याहुः प्रशमाच्च त्रयोदश ॥ एते हि धार्तराष्ट्राणां सर्वे दोषास्त्रयोदश ॥ त्वया सत्यार्थिना नित्यं विजिता ज्येष्ठसेवनात् ॥ २२ ॥ इति श्रीम० शांति प० आप० लोभनिरूपणे त्रिषष्ट्यधिकशततमोऽध्यायः ॥ १६ ॥ ॥ ५ ॥ युधिष्ठिर उवाच आनृशंस्यं विजानामि दर्शनेन सतां सदा ॥ नृशंसान्न विजानामि तेषां कर्म च भारत ॥ १ ॥ कंटकां कूपमग्निं च वर्जयंति यथानराः ॥ तथा नृशंसकर्मणं वर्जयंति नरानरं ॥ २ ॥ नृशंसो हि देहद्व्यक्तं प्रेत्य चेह च भारत ॥ तस्मात्त्वं ब्रूहि कौरव्य तस्य धर्मं विनिश्चयं ॥ ३ ॥ भीष्म उवाच स्पृहास्याद्रहिता चैव विधिस्ताचैव कर्मणां ॥ आक्रोष्टा क्रुक्ष्यते चैव वंचितो बुध्यते स च ॥ ४ ॥ दत्तानुकीर्तिविषयः क्षुद्रो नैकृतिकः शठः ॥ असंविभागी मानी च तथा संगी विकल्पनः ॥ ५ ॥ सर्वातिशंकी पुरुषो बलीशः रूपणोऽथवा ॥ वर्गप्रशंसी स ततमाश्रमे ह्येष संकरी ॥ ६ ॥ हिंसा विहारः सततमविशेषगुणा गुणः ॥ बद्धलोको मनस्वी च लुब्धो त्यर्थं नृशंसकृत् ॥ ७ ॥ धर्मशीलं गुणोपेतं पापमित्यवगच्छति ॥ आत्मशीलं प्रमाणेन न विश्वसितिकस्य चित् ॥ ८ ॥ परेषां यत्र दोषः स्यात्तद्दुष्टं संप्रकाशयेत् ॥ समानेष्वेव दोषेषु दृश्यं मुपघातयेत् ॥ ९ ॥ तथोपकारिणं चैव मन्यते वंचितं परं ॥ दत्वापि च धनं काले संतपत्युपकारिणे ॥ १० ॥ भक्ष्यं पेयमथालेख्यं चान्यत्साधुभोजनं ॥ प्रेक्षमाणेषु योऽश्नीयान्नृशंसमिति तं वदेत् ॥ ११ ॥ ब्राह्मणेभ्यः प्रदायाग्रंयः सुहृद्भिः सहाभुते ॥ स प्रेत्य लभते स्वर्गमिह चानंत्यमभुते ॥ १२ ॥ एष ते भरत श्रेष्ठ नृशंसः परिकीर्तितः ॥ सदा विवर्जनीयो हि पुरुषेण विजानता ॥ १३ ॥ ॥ १३ ॥ इति श्रीमहाभारते शां० आप० नृशंसाख्याने चतुःषष्ट्यधिकशततमोऽध्यायः ॥ १६ ॥ ॥ ५ ॥ भीष्म उवाच त्वत्तार्थोऽयं दृश्यमाणश्च सर्ववेदां तं गच्छयः ॥ आचार्यपितृकार्यार्थं स्वाध्यायार्थं मयापि च ॥ १ ॥ एतैवैसाधवो हृष्टा ब्राह्मणा धर्ममभिस्तवः ॥ निःस्वैभ्यो देयमेतेभ्यो दानं विद्या च भारत ॥ २ ॥ सामर्थ्येदारिद्र्यव्यंजकः ॥ ५ ॥ बलीशः काक इव वंचकदृष्टिः आश्रमद्वेषः संकरश्चास्यास्तीति आश्रमद्वेषसंकरः ॥ ६ ॥ ७ ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ इति शांति० आ० नै० भा० चतुःषष्ट्यधिकशततमोऽध्यायः ॥ १६ ॥ ॥ ५ ॥ एवमापदां निदानघटीकारादिकमुक्तं इदानीं सामान्यतः सर्वांसा मापदां मूलं पापं तच्छाकृतं प्रायश्चित्तानां पट्टपेण व्यापयति साधारणा साधारणं प्रायश्चित्तं ग्राह त्वतार्थ इत्यध्याये न त्वत्तार्थः चोर्लुहितः ॥ १ ॥ निःस्वो निर्धनः ॥ २ ॥